

K ROZVOJI MANIPULACE S MATERIÁLEM V TÝLU ČSLA

Agresivní politika a horečné zbrojení imperialismu, především USA a jejich spojenců v NATO, zákonitě nutí státy socialistického společenství zvyšovat obranyschopnost své země a nepřetržitě zdokonalovat bojovou pohotovost a připravenost armád států Varšavské smlouvy. Tato skutečnost se v podmínkách ČSLA projevuje v soustavné modernizaci bojové techniky, zavádění nových zbraňových systémů, organizačních struktur, technologií a způsobů vedení soudobých bojových operací.

Vysoké požadavky na bojovou pohotovost a připravenost vojsk ČSLA se v oblasti týlového zabezpečení nejvýrazněji projevují zejména v narůstajících požadavcích na zkracování časových norem vývozu zásob při bojové pohotovosti a v zabezpečení plynulého a včasného doplňování materiálních prostředků v průběhu bojové činnosti vojsk. Důkazem této skutečnosti je i to, že hmotnost pohyblivých zásob současné motostřelecké divize (msd) se proti střelecké divizi na konci 2. světové války zvýšila 5krát a časová norma pro jejich naložení a vývoz při bojové pohotovosti se zkrátila téměř 6krát. Současná msd převyšuje střeleckou divizi 16krát v počtu tanků, 37krát v obrněných transportérech a automobilech a 13krát v automatické výzbroji. Hmotnost jedné dělostřelecké a minometné salvy se zvýšila z 1700 kg na 53 000 kg, což znamená 30krát více. Značně se změnila nejen výše, ale i struktura spotřeby materiálu u vojsk, např. u PHM se zvýšila spotřeba z 25 % na 40 % a u munice z 20 % na 45 % z celkové průměrné spotřeby materiálu ve frontové operaci. Prostoje automobilů při nakládání a vykládání materiálu činily 45 až 50 % pracovní doby. V důsledku nízké úrovně mechanizace nakládacích a vykládacích prací ještě před 20 lety by bylo třeba na zmanipulování současné průměrné denní spo-

třeby materiálu (cca 23 000 t) v rámci frontového a vojskového týlu asi 15 000 vojáků při 10hodinové pracovní době.

K intenzivnějšímu řešení těchto složitých otázek racionalizace zásobovacích (přepravních), manipulačních a skladovacích procesů se v posledních letech po 2. světové válce přistoupilo ve všech moderních armádách průmyslově vyspělých států. V ČSLA se tento proces řídí podle jednotné celoarmádní koncepce již 17 let. Vychází se přitom z hlavních směrů hospodářského a sociálního rozvoje ČSSR, přijatých státních cílových a racionalizačních programů a koncepce v armádách států — účastníků Varšavské smlouvy, schválené Hlavním velitelem SOS (Protokol č. 2-27/1977).

Dosažené výsledky byly komplexně prověřeny na operačním týlovém cvičení Morava-74, Fatra-81 a dalších zaměstnáních. Postupné a cílevědomé zavádění mechanizačních prostředků a nových technologií manipulace s materiálem se kladně projevuje ve zvyšování bojové pohotovosti (zkracování časových norem vývozu zásob), zrychlení toku zásob v rámci dopravně zásobovacího systému (dále jen DZS) a zvyšování produktivity práce. K řešení tohoto úkolu účinně přispěli mnozí velitelé a odborní náčelníci všech velitelských stupňů, kteří správně pochopili, že stále narůstající složité úkoly v DZS není možné plnit starými způsoby, u nichž převažuje málo produktivní, fyzicky namáhavá a nebezpečná manuální práce.

Dosažený stupeň manipulace s materiálem v ČSLA

Vzrůstající zájem o racionalizaci přepravních, manipulačních a skladovacích procesů, efektivnější využívání mechanizačních prostředků, palet, kontejnerů a nových technologických postupů v manipulaci s materiálem u převážně většiny útvarů a svazků vytvořilo příznivé podmínky, že jejich týly dosahují bojové pohotovosti ve shodných časech s vojsky a jsou tak schopny zabezpečit hromadný výdej zásob ve zkrácených časových normách.

Za uplynulé období došlo ke zkrácení doby nakládky zásob při bojové pohotovosti ve vojskovém týlu u čet týlového zabezpečení z 210 až 240 minut na 120 až 180 minut a praporů materiálního zabezpečení vševojskových svazků z 280 až 360 minut na 180 minut. V operačním týlu došlo ke zkrácení doby nakládky automobilního praporu z 15 až 20 hodin na 10 až 12 hodin, cisternového praporu ve skladech SFHR z 12 až 16 hodin na 6 až 8 hodin a z vojenských skladů na 4 až 6 hodin.

Podstatně se zlepšily podmínky pro paletizaci zásob, která dosáhla u munice cca 40 % (ve vojskovém týlu až 70 %) u ostatních materiálů v průměru do 80 %. Vytvořily se tím podmínky pro důslednější uplatňování mechanizované manipulace, pro zvýšení produktivity práce, další zkracování časových norem vyskládňování zásob při bojové pohotovosti a dosažení úspory pracovních sil při manipulaci s materiálem. Významně tomu napomohla i nová výstavba a rekonstrukce skladů, zabezpečení vojsk potřebnými mechanizačními prostředky (na 90 % stanovených počtů) a centralizovaný způsob řízení přepravních, manipulačních a skladovacích procesů v ČSLA.

Dobrých výsledků bylo dosaženo při zkouškách dlouhodobého ukládání materiálu ve velkoobjemových kontejnerech ISO-IC (20 t), které potvrdily možnost

krátkodobého (do 3 let) i dlouhodobého (5 a více let) uložení zásob (munice, tankového, automobilního a zdravotnického materiálu a výstroje) v kontejnerech za uskutečnění potřebných ochranných opatření. Použitím kontejnerů ke skladování zásob lze dosáhnout značných úspor skladové plochy (např. u tankového a automobilního materiálu na stupni útvaru cca 20 m², u divize 100 m², armády 300 m² a u frontových zásob 1500 m²). Dosavadní zkušenosti potvrzují, že postupným zavedením kontejnerového dopravního systému by bylo možné dosáhnout až 5násobného zrychlení přísunu, 3násobného zvýšení produktivity práce a dalšího zkvalitnění materiálního a technického zabezpečení vojsk.

V souladu se státními cílovými a racionalizačními programy již několik let se daří řešit úkoly v modernizaci skladového hospodářství a racionalizaci dopravně zásobovacího systému. Např. realizací 200 racionalizačních opatření v ČSLA za 7. pětiletku bylo dosaženo relativní úspory 1350 pracovníků, snížení pracovníků v nakládacích skupinách při bojové pohotovosti o 2900 osob a dosaženo úspory skladových ploch ve výši 67 000 m².

Dílkách pozitivních výsledků bylo dosaženo v zavádění zásobovacích kompletů, které by měly ve smyslu RMNO pro výcvik vojsk výrazněji přispět k racionalizaci dopravně zásobovacího systému v polních i mírových podmínkách. Velikost a složení těchto kompletů jsou odvozeny z půldenní, denní nebo několikadenní spotřeby pro určitý útvar (svazek) nebo počet a druh oprav (generální, střední a běžné opravy) bojové techniky. Dosud bylo zavedeno 200 zásobovacích kompletů, zajišťujících převážně náhradní díly k opravám. Nejlepších výsledků je dosahováno u tankového, automobilního, ženijního a proviantního materiálu.

Realizací nových organizačních struktur ve vojskovém a operačním týlu se v posledních letech zvýšila manipulační kapacita v rámci operačního týlu v průměru o 40 %. K lepšímu vybavení mechanizačními prostředky došlo i ve vojskovém týlu, kde byly zavedeny přívěsy pro přepravu vysokozdvížných vozíků (DVHM 3222 T) v polních podmínkách, u vševojskových a vojskových útvarů motorové vysokozdvížné vozíky a další technika pro manipulaci s materiálem. Nově vytvořené polní sklady se vyznačují typovostí, lepší mobilností a vyšší manipulační kapacitou o 60 %. To by se mělo postupně odrazit ve zrychleném toku zásob v polním dopravně zásobovacím systému.

K ujednacení technologie ložných prací na všech zásobovacích stupních byly v souladu s doporučením štábu Spojených ozbrojených sil zpracovány a jsou postupně prosazovány do praxe zásady jednotné technologie ložných prací kontejnerového dopravního systému ve vojskovém a operačním týlu. Unifikace technologických postupů v rámci armád Varšavské smlouvy přispěje k racionalizaci dopravně zásobovacího systému, ke stanovení reálnějších časových a výkonových kalkulací, snížení úrazovosti a ujednacení způsobů manipulace s materiálem při vzájemných operacích bratrských armád Varšavské smlouvy.

Uskutečněná analýza přepravy, manipulace a skladování zásob potvrdila, že i přes dosažené pozitivní výsledky v uplynulém období jsou v této oblasti rezervy. Především jde o další postupné řešení roztržitosti a zastaralosti některých skladů a důslednější uplatňování nových technologických postupů v oblasti přepravy, manipulace a skladování. Intenzivněji je nutné řešit i zastaralost určitých typů mechanizačních prostředků, nedostatek palet, motorových vysokozdvížných vozíků a zejména nakladačů (hydraulických ruk). Účinně

neji by bylo třeba využívat současné mechanizační prostředky při všech cvičeních a zejména při náběhových bojové pohotovosti. K řešení všech těchto otázek by mělo přispět důsledné uplatňování novelizovaných předpisů Týl-21-1 **Normalizace obalových prostředků v ČSLA** (s platností od 1. 1. 1986) a předpisu Týl-21-2 **Manipulace s materiálem v ČSLA** (platnost od 1. 1. 1987), ve kterých jsou zapracovány dosavadní poznatky a zkušenosti z rozvoje manipulace s materiálem v ČSLA.

Hlavní směry a úkoly rozvoje oblasti manipulace s materiálem v ČSLA na léta 8. pětiletky s výhledem do roku 2000

V souladu s hlavními směry rozvoje oblasti manipulace s materiálem v národním hospodářství, koncepcí armád států Varšavské smlouvy a potřebami dalšího zvyšování bojové pohotovosti ČSLA by bylo žádoucí podle přidělených finančních a hmotných limitů na 8. pětiletku dořešit paletizací zásob s důrazem na municí, udržet a zkvalitnit vybavenost vojsk mechanizačními prostředky a vytvořit podmínky pro perspektivní přechod na kontejnerový dopravní systém (u municí, PHM, tankového, automobilního, zdravotnického a ženíjního materiálu).

Hlavním cílem do roku 1990 je zabezpečit naložení zásob ve vojskovém týlu u čtyř týlového zabezpečení do 30 minut, roty týlového zabezpečení do 120 minut a praporu materiálního zabezpečení do 180 minut. V operačním týlu se předpokládá dosáhnout naložení automobilního praporu do 6 až 8 hodin a cisternového praporu ve vojenských skladech PHM do 2 až 4 hodin a ve skladech SFHR do 4 až 6 hodin. Naložení železničního transportu by nemělo trvat déle než 10 až 12 hodin. Vzhledem k předpokládanému nárůstu zásob a způsobu vedení bojové činnosti by předání zásob v rámci dopravně zásobovacího systému ve vojskovém týlu mělo být ukončeno na stupni praporu do 1 hodiny (50 t), pluku do 2 hodin (225 t) a svazku do 5 hodin (1300 t). V operačním týlu by předání zásob nemělo přesáhnout u armádní brigády materiálního zabezpečení 8 hodin (6500 t) a frontové brigády materiálního zabezpečení 12 hodin (7700 t). Dosažením těchto progresivních časových norem by se vytvořily optimální podmínky pro efektivnější využití dopravních prostředků a zabezpečilo by se plynulé a včasné zásobování vojsk potřebným materiálem.

K dalšímu zkracování časových norem vyskladňování zásob při bojové pohotovosti by měla přispět plánovaná investiční výstavba skladů, jejich modernizace a rekonstrukce v 8. pětiletce, kterou je nutné uskutečnit podle vydaných typových směrnic. S cílem dosáhnout maximální efektivity ve výstavbě a modernizaci skladů by přispělo opětovné přehodnocení plánované výstavby skladů na léta 1988—1990, aby byly hospodárně využity všechny rezervy včetně podlimitních akcí. Sklady, u kterých je nevhodné provádět opravy a rekonstrukce, by se měly přednostně využívat pro uložení méně hodnotného materiálu (přebytečný a obalový materiál, konzervační prostředky apod.). Hlubší posouzení a sladění dislokací skladů a automobilních útvarů, které budou vyvážet uložené zásoby, by rovněž přispělo ke zvýšení bojové pohotovosti. Zkušenosti nasvědčují, že u vojsk nejsou plně využity rezervy v budování odstavných ploch a zavádění drobných racionalizačních opatření ke zrychlení výdeje zásob při bojové pohotovosti (úprava dveří, oken, ramp, podlah, výdejních míst, příjezdových komunikací, spojení, osvětlení apod.).

Paletizaci se doporučuje považovat i v 8. pětiletce za základní způsob manipulace, přepravy a skladování kusového materiálu. Za základní palety je možné počítat paletu prostou dřevěnou a kovovou skříňovou o rozměrech základny 1200×800 mm (nosnost 1000 kg). Častěji než dosud budou zřejmě využívány palety dřevěné o rozměrech 1000×600 mm, 1000×800 mm a 1000×1000 mm, zejména u munice. Po stránce materiálního zabezpečení jsou vytvářeny potřebné předpoklady, aby koncem 8. pětiletky dosáhla paletizace na stupni divizních skladů až 65 % a v ústředních a okružových skladech okolo 65 %, při postupném zvyšování normativů, zejména munice. Účinným se jeví, aby kompletace a paletizace zásob byla vykonána již ve výrobních závodech. Do roku 1990 by postupně měly být vytvořeny podmínky, aby při ruční manipulaci nedocházelo ke zvedání břemen těžších než 30 kg u pracovníků a 15 kg u pracovník ve smyslu usnesení vlády č. 267/1971.

Základním předpokladem rozvoje mechanizované manipulace s materiálem i v dalším období zůstává vybavení vojsk vhodnými a provozuschopnými mechanizačními prostředky, které by měly být důsledně využívány a trvale udržovány v provozuschopném stavu. Dosavadní zkušenosti potvrzují, že složení technických prostředků ve vojenském a operačním týlu podle Protokolu č. 2-27/1977 se osvědčilo a vyhovuje i v další perspektivě. Ve vojenském týlu by měly nadále zůstat nakladače hydraulické ruce, zvedací čela, automobilní jeřáby, nízkozdvíhové a vysokozdvíhové vidlicové vozíky a nakládací plošiny. V operačním týlu, kromě vyjmenovaných prostředků, ve větším rozsahu je nutné uvažovat s využitím mechanizačních prostředků pro manipulaci s velkoobjemovými kontejnery ISO (nakladače kontejnerů, jeřáby o nosnosti nad 20 tun, lanové závěry pro kontejnery a kontejnerové zdvižné stojany). Koncem 8. pětiletky v souladu s realizací státního cílového programu č. 10 **Progresivní přepravní systémy** by bylo reálné plánovat širší uplatňování kontejnerového dopravního systému v ČSLA.

Ke zvýšení racionalizace dopravně zásobovacího systému v polních podmínkách by měl přispět předpokládaný dovoz polního vysokozdvíhového vozíku **GMG-2,5** z NDR (nebo **DV-1723** z BLR), jehož rychlost přesunu je až 65 km . h⁻¹, má vysoké manévrovací a manipulační schopnosti a může táhnout přívěs naložený dalším vysokozdvíhým vozíkem **DVHM-3222 T**. Ke zvýšení efektivity mechanizované manipulace bude nutné využít plánovaného vývoje a zavedení do výzbroje ČSLA v 8. pětiletce nakladače hydraulická ruka o nosnosti 2000 kg na T-815 a Liaz, zvedacího čela o nosnosti 1000 kg pro nové střední vozidlo, vysokozdvíhového vozíku o nosnosti 5000 kg s bočním ložením, kontejnerového automobilu se samonakládacím zařízením, nakládací plošiny NP-10, přejezdových plechů o nosnosti 2000 kg a dalších výkonných prostředků pro manipulaci s materiálem.

U obalových prostředků se v uplynulém období podařilo snížit jejich široký sortiment, typovost a rozměrovost v ČSLA (z 5000 na cca 3500 ks). I přesto se v dalším období jeví žádoucí obalové prostředky více unifikovat ve smyslu předpisu Týl-21-1 a tím vytvářet podmínky pro paletizaci (kompletaci) zásob a jejich racionální přepravu, manipulaci a skladování. Přínosem by bylo rychlejší zavádění novodobých obalových prostředků (plastických hmot a smršťovacích fólií) a konzervačních materiálů (např. různé nátěry, Revax, Konkor, Re-

zistín apod.). Ke zvýšení produktivity práce při balení vojenského materiálu v centrálních a okružových skladech by prospělo více využívat balicí stroje a kompletační linky. Hmotnost vratných obalů by neměla přesáhnout 20 % a u nevratných obalů 5 % hmotnosti baleného materiálu.

Poznatky z kontrol ukazují, že mnohá opatření směřující ke zkrácení doby vyskladnění zásob při bojové pohotovosti a racionalizaci skladového provozu je možné řešit bez nároku na finanční a investiční náklady v kompetenci příslušných velitelů a odborných náčelníků. Jde především o zdokonalení organizace práce ve skladovém provozu, aby každý pracovník důsledně ovládal své funkční povinnosti a měl potřebné návyky a pomůcky pro svou činnost při vyskladňování zásob. Dále jde o zabezpečení kvalitní regulační a dispečerské služby, o plynulé přistavování vozidel k určeným místům nakládky a jejich přesun do prostoru soustředění podle grafikonu. Ke zrychlení výdeje zásob ze skladu účinně přispívá, když předurčené zásoby jsou označeny po družích, jednotkách a vozidlech. Mechanizační prostředky a čerpací technika by měly být v dobrém technickém a provozuschopném stavu. Jejich obsluhy (zvláště řidiči vysokozdvíhových vozíků) by měly být vycvičeny a musí mít oprávnění k obsluze. Nemělo by se opomenout ani včasné povolání mechanizačních prostředků z národního hospodářství s vycvičenými obsluhami. Důsledná realizace těchto opatření může přispět nejen ke zkrácení časových norem vývozu zásob při bojové pohotovosti, ale i ke zvýšení produktivity práce, snížení úrazovosti a úspoře pracovních sil v rámci dopravně zásobovacího systému.

Všechna opatření vyplývající z celoarmádní koncepce rozvoje manipulace s materiálem na 8. pětiletku byla plánována rozpracovat na konkrétní podmínky materiálních hospodářů MNO a svazů do 31. 7. 1986. Jejich postupná realizace by měla výrazně přispět ke zvýšení bojové pohotovosti týlu a ke komplexní racionalizaci DZS v polních i mírových podmínkách.

Cílem plánovaných opatření v rozvoji manipulace s materiálem v ČSLA na 8. pětiletku i v další perspektivě je dosáhnout dalšího zkrácení časových norem vyskladnění zásob při bojové pohotovosti a do roku 1990 postupně vytvořit předpoklady, aby v operačním týlu byl prisunován materiál na paletách ze 65 % a ve vojskovém týlu 80 %. Realizací těchto opatření by se zvýšil objem mechanizované manipulace s materiálem a tím by se dosáhlo snížení prostojů vozidel v rámci polního DZS asi o 30 % a došlo by k úspoře pracovních sil o 20 až 30 %. Racionalizace přepravních, manipulačních a skladovacích procesů, jakož i snižování fyzicky namáhavé a nebezpečné práce je v plném souladu s úkoly, které stanovil XVII. sjezd KSČ. Protože jde o průřezovou činnost, která se týká všech materiálních hospodářů, útvarů, svazků a svazů, budou se na realizaci těchto úkolů aktivně podílet nejen odborní náčelníci, ale i velitelé a politické orgány v úzké spolupráci se stranickými a svazáckými organizacemi.